

บทที่ 2

ละตินอเมริกา ยุคก่อนโคลัมบัสพบทวีปอเมริกา

1. คนพื้นเมืองดั้งเดิมในละตินอเมริกา

ดินแดนที่เป็นกลุ่มประเทศละตินอเมริกาในยุคก่อนที่คริสโตเฟอร์ โคลัมบัส จะค้นพบทวีปอเมริกา(Pre-Columbian Era)นั้น ได้มีชนพื้นเมืองอาศัยอยู่ก่อนแล้วนับพันปี ชาวพื้นเมืองเหล่านี้ซึ่งถูกชาวยุโรปเรียกรวม ๆ กันว่า "อินเดียน" นั้น ความจริงแล้วมีหลากหลายเผ่าพันธุ์ และมีรูปร่างหน้าตาแตกต่างกันไป แต่สาเหตุที่ถูกเรียกว่าอินเดียนเพราะเป็นความเข้าใจผิดของโคลัมบัส ซึ่งคิดว่าบริเวณที่เขาแล่นเรือมาถึงนั้นเป็นประเทศอินเดีย ทำให้ชาวพื้นเมืองในทวีปอเมริกาถูกเรียกเป็นชนอินเดียนไปหมด จากความเข้าใจผิดนี้จึงทำให้มีการเรียกกันต่อ ๆ มาจนปัจจุบัน แม้ว่าอเมริโก เวสปุชชี(AMERICO VESPUCCI)จะพิสูจน์ได้ภายหลังจากโคลัมบัสพบทวีปอเมริกาไม่นานว่า ดินแดนแห่งนี้เป็นทวีปใหม่ ไม่ใช่ทวีปเอเชียดังที่เข้าใจกันมาแต่แรก

2. คนพื้นเมืองในเขตอเมริกาเหนือและอเมริกากลาง

ในเขตที่เป็นประเทศเม็กซิโก และประเทศแถบอเมริกากลางในปัจจุบันนั้น ในยุคก่อนโคลัมบัสพบทวีปอเมริกา ได้มีชนพื้นเมืองหลากหลายเผ่าพันธุ์อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก บางเผ่าก็ได้พัฒนาขึ้นจนมีอารยธรรมสูง และแผ่ขยายอำนาจปกครองเผ่าอื่น ๆ ไปได้ แต่บางเผ่าก็ยังด้อยการพัฒนาทางอารยธรรมมาก โดยคงสภาพความเป็นอยู่ในลักษณะที่พัฒนาไปจากมนุษย์ยุคหินไม่มากนัก สำหรับเผ่าพันธุ์ที่สำคัญ มีอารยธรรมสูง และสามารถครอบครองดินแดนส่วนใหญ่ของเขตนี้ไว้ได้นั้น ที่สำคัญได้แก่ ชนเผ่ามายา(Maya) ทอลเท็ค(Toltec)และแอซเท็ค(Aztec) โดยที่เผ่ามายานั้นรุ่งเรืองมาก่อน สามารถแผ่ขยายอำนาจจนสร้างเป็นอาณาจักรมายาขึ้น หลังจากทีอาณาจักรมายาเสื่อมโทรมลง ก็เป็นยุคของพวกทอลเท็ค และท้ายที่สุดในช่วงที่นักสำรวจชาวสเปนเข้ามาถึงนั้น ดินแดนในเขตนี้ส่วนใหญ่อยู่ภายใต้ความครอบครองของอาณาจักรแอซเท็ค

2.1 อาณาจักรมายา(Maya)

ชนเผ่ามายาได้ตั้งหลักแหล่งอยู่ในบริเวณชายฝั่งตะวันตกของประเทศกัวเตมาลา และฮอนดูรัสในปัจจุบันมาตั้งแต่ประมาณ 1,000 ปีก่อนคริสตกาล โดยที่ดินแดนส่วนนี้มีความอุดมสมบูรณ์สูง เนื่องจากการทับถมของเถ้าลาวาจากภูเขาไฟ ภูมิอากาศร้อนชื้นทำให้ฝนตกมากนอกจากนั้นก็ยังมีการปลูกพืชและสัตว์น้ำต่าง ๆ ฟูกรวมทั้งในทะเลสาบและบริเวณชายฝั่งมหาสมุทร และในบริเวณหุบเขาก็มีสัตว์ให้ล่าเป็น อาหารได้มากมาย ในระยะแรก พวกมายาเป็นชุมชนการเกษตรขนาดเล็กกระจายอยู่ทั่วไป ยังชีพอยู่ด้วยการปลูกข้าวโพด ถั่ว และsquash เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักเพื่อบริโภค ส่วนกิจกรรมเศรษฐกิจรองก็คือ การล่าสัตว์และทำการประมง

ในช่วงปลายศตวรรษสุดท้ายก่อนคริสตกาลชุมชนของพวกมายาหลายแห่งได้เริ่มเติบโต ขยายตัวขึ้นเป็นเมืองใหญ่ และในช่วงตั้งแต่ค.ศ.1-ค.ศ.900 อารยธรรมของมายาก็ได้พัฒนาสูงขึ้นอย่างมาก ซึ่งนักโบราณคดีถือว่าเป็นอารยธรรมยุคกลางสติของมายา เมืองใหญ่ที่สุดในยุคนี้ก็คือ เมืองติโอดีฮัวกัน(Teotihuacan)ซึ่งในช่วงประมาณค.ศ.มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่กว่า 1,750 เฮกเตอร์

หลังจากปี ค.ศ.900 อารยธรรมมายาได้สถาปนาไประยะหนึ่งจนถึงประมาณปีค.ศ.1100 จึงได้กลับมาปรากฏขึ้นอีกครั้งหนึ่ง แต่ได้ย้ายถิ่นมาเป็นในแถบคาบสมุทรยูคาตัน(Yucatan)โดยเมืองที่สำคัญที่สุดในยุคหลังนี้คือ ชิเชนอิตซา(Chichen Itza) และมายาปาน(Mayanpan) อย่างไรก็ตามบริเวณถิ่นที่อยู่ใหม่นี้ มีความอุดมสมบูรณ์น้อยกว่าถิ่นเดิม อาณาจักรมายาในยุคหลังนี้ ประกอบด้วยนครรัฐอิสระจำนวนหนึ่ง รวมตัวกันเป็นสมาพันธ์ในนาม"สันนิบาตมายาปาน" ซึ่งมีลักษณะคล้ายสมาพันธ์ของนครรัฐกรีกโบราณ สันนิบาตนี้ดำรงอยู่มาได้ประมาณ 200 ปีก็สลายตัวลงเมื่อถูกเผ่าเกดชาโคจากเม็กซิโกเข้ามาปกครอง แต่เมื่อพวกเกดชาโคถอนตัวไป ดินแดนของพวกมายาก็ตกอยู่ในภาวะสงคราม ทั้งที่เป็นสงครามแย่งชิงความเป็นใหญ่ระหว่างนครรัฐของมายาด้วยกันเองและสงครามกับชนเผ่าอื่น ประกอบกับการเกิดโรคระบาดและภัยธรรมชาติร้ายแรง จึงทำให้ในช่วงที่สเปนเดินทางเข้า

มาถึงอาณาจักรมายานั้น อาณาจักรมายาแทบจะสูญหายไปแล้ว คงมีแค่คนจำนวนน้อยอาศัยอยู่ในกระท่อม ใกล้ซากเมืองโบราณที่ปรักหักพังแล้วเท่านั้น

2.1.1 ความก้าวหน้าทางอารยธรรมของมายา

ในเขตซึ่งสามารถปลูกฝ้ายได้ ชนเผ่ามายาได้พัฒนาเทคนิคในการปั่นด้าย ทอผ้า และย้อมสีผ้าได้อย่างก้าวหน้านอกจากนี้ก็สามารถผลิตเครื่องปั้นดินเผาได้งดงาม และในยุคที่กำลังรุ่งเรืองด้วยอารยธรรมนั้น ชนเผ่ามายามีความรู้ที่จะสร้างปฏิทินซึ่งมีความถูกต้องแม่นยำกว่าปฏิทินโรมันซึ่งใช้กันทั่วไปในยุโรป โดยปฏิทินของมายามี 365 วัน แต่ซับซ้อนเข้าใจยากเนื่องจากแบ่ง 1 ปีแบ่งเป็น 28 สัปดาห์ ในขณะที่แบ่งเดือนเป็น 18 เดือน ทั้งนี้โดยที่สัปดาห์และเดือนจะ ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

พวกมายามีนักคณิตศาสตร์ที่คิดคำนวณตัวเลขได้ถึงหลักล้าน และมีนักดาราศาสตร์ที่เชี่ยวชาญทำการศึกษาและเรียนรู้เรื่องของดวงดาวเช่นการโคจรของดวงอาทิตย์และดาวต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง นอกจากนั้นก็ยังได้พัฒนาตัวหนังสือขึ้นในลักษณะของอักษรภาพ สำหรับใช้บันทึกคำรา คำานต่าง ๆ และคำนวณอัตรของเทพเจ้า โดยการแกะสลักหรือเขียนด้วยสีลงบนแผ่นหิน และด้วยการเขียนสีลงบนม้วนกระดาษที่ทำจากเยื่อของต้นมาโกว(maguey) ซึ่งเป็นพืชในตระกูลกระบอกของเขตรชนิดหนึ่ง เรื่องราวในบันทึกที่หลงเหลืออยู่ เช่นบันทึกเกี่ยวกับการเกษตร ดินฟ้าอากาศ โรคภัยไข้เจ็บ การล่าสัตว์ และดาราศาสตร์ อย่างไรก็ตาม อารยธรรมของมายาก้าวหน้าไปเพียงบางด้านเท่านั้น ในอีกหลายด้านยังด้าหลังมาก เช่นการไม่รู้จักรถล้อมาใช้ทำเป็นเครื่องมือใด ๆ เลย การไม่รู้จักรถล้อที่จะช่วยขุดแรงในการขนส่ง และการไม่รู้จักรถล้อซึ่งจะทำให้ไม่มียานพาหนะที่จะใช้ในการเดินทางหรือขนส่งทางบกด้วย ทั้ง ๆ ที่มีการสร้างถนนขนาดใหญ่ขึ้นแล้ว

2.1.2 ระบบการปกครองและระบบการศึกษา

อาณาจักรมาฮาประกอบด้วยชนกษัตริย์อิสระจำนวนหนึ่ง แต่ละนครปกครองโดยผู้นำซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับกษัตริย์เนื่องจากตำแหน่งผู้นำ เป็นตำแหน่งที่สืบทอดไปยังเฉพาะบุตรชายเท่านั้น ผู้นำแห่งนครรัฐ จะกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ผู้นำของแต่ละหมู่บ้าน โดยเฉพาะในเรื่องอำนาจหน้าที่จัดสรรที่ดินเพื่อทำการเกษตร ซึ่งในแต่ละหมู่บ้านนั้นถือว่าการถือครองที่ดินเป็นการถือครองร่วมกัน และผู้นำหมู่บ้านจะมีอำนาจหน้าที่ในการแบ่งสรรที่ดินของส่วนรวมนี้อให้กับแต่ละครอบครัวตามความจำเป็น ส่วนในด้านการศึกษานั้น มาฮามีการจัดระบบการศึกษาไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีพระเป็นผู้ถ่ายทอดทั้งวิชาการ และเรื่องราวทางศาสนาไปสู่คนรุ่นต่อไป การที่ชาวมาฮามีความรู้ด้านดาราศาสตร์ คณิตศาสตร์ วรรณคดี สถาปัตยกรรม และศิลปะ เป็นอย่างดี ย่อมแสดงถึงการจัดระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

2.1.3 ชีวิตเศรษฐกิจ

สังคมของชาวมาฮาส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรม ยังชีพอยู่ได้ด้วยการอาศัยผลิตผลการเกษตรต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้นด้วยวิธีซึ่งแทบจะไม่มีการพัฒนา เพราะเกือบจะไม่มีการใช้เครื่องมือในการทำการเกษตรใด ๆ เลย เช่น ในการปลูกข้าวโพดนั้น เครื่องมือที่ใช้มีเพียงไม้ปลายแหลมสำหรับขุดหลุมเพื่อจะหยอดเมล็ดข้าวโพดลงแล้วใช้เท้าเกลี่ยดินกลบ ไม่มีการใช้เครื่องมือที่ทำด้วยโลหะ ไม่รู้จักใช้แรงงานสัตว์เป็นเครื่องผ่อนแรง แต่ในยามที่มีงานที่หนักแรงมาก ๆ จะต้องทำนั้น ชาวมาฮาจะใช้วิธีร่วมมือช่วยกันทำภายในชุมชน เช่น ในช่วงของการหว่าน หรือหยอดเมล็ดพืช และในช่วงเวลาการเก็บเกี่ยวผลผลิต เป็นต้น

โดยทั่วไปแล้ว บริเวณที่อยู่อาศัยกับบริเวณที่ทำการเกษตรจะแยกออกจากกัน กล่าวคือที่อยู่อาศัยจะรวมกลุ่มกันอยู่ในเมืองหรือหมู่บ้าน ส่วนพื้นที่สำหรับทำการเกษตรจะอยู่นอกชุมชนออกไป ชาวมาฮาไม่ประเพณีที่ถือปฏิบัติอยู่ว่า ที่ดินทั้งหมดเป็นของส่วนรวม ไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของหรือถือกรรมสิทธิ์โดยเฉพาะเป็นการส่วนตัว แม้จะมีการปลูกบ้านลงไปบนที่ดินก็จะมีกรรมสิทธิ์เฉพาะตัวอาคาร หรือในการทำการเกษตร ก็จะมี

กรรมสิทธิ์เพียงผลผลิตบนที่ดินเท่านั้น ดังนั้นการซื้อ ขาย ที่ดินจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจกระทำได้
ในสังคมชาวมายา

ผลผลิตการเกษตรที่สำคัญที่สุดของอาณาจักรชาวมายาก็คือข้าวโพด ทั้งนี้
เพราะข้าวโพดเป็นอาหารหลักของทุกครัวเรือน ส่วนพืชอาหารอื่น ๆ ที่สำคัญก็ได้แก่ ถั่ว
มันฝรั่ง พริก มะเขือเทศ ฯลฯ นอกจากนี้ก็มีพืชที่ปลูกเพื่อประโยชน์ ที่สำคัญคือฝ้าย
ชาสูบ และพืชประเภทกระบองเพชรซึ่งใช้ประโยชน์ได้หลายทาง เช่น เส้นใยใช้ทำกระดาษ
และเชือก ใยใช้ทำสบู่ ลำต้นใช้ทำยา เป็นต้น ส่วนด้านการเลี้ยงสัตว์ สัตว์เลี้ยงสำคัญมีเพียง
สุนัข และไก่วงเท่านั้น

นอกจากการทำเกษตรแล้ว ก็มีการประกอบอาชีพอื่นอยู่บ้าง เช่นการ
เป็นช่างฝีมือ และภายในเขตเมืองก็จะมีการทำการค้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการนำสินค้าจากชน
บทเข้ามาซื้อขายแลกเปลี่ยน และมักเป็นสินค้าที่จะเป็นต่อการดำรงชีพ เช่นถั่ว โกโก้ ขน
สัตว์ ฝ้าย ในการซื้อขายนั้นปรากฏว่าในบางเขตมีการใช้เงินตราซึ่งลักษณะเป็นแถบ
ทองแดงเล็ก ๆ สำหรับเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนด้วย ในการใช้ แรงงานนั้น ด้าน
การเกษตรไม่มีแรงงานรับจ้างเนื่องจากมีประเพณีช่วยกันทำในชุมชน แต่บรรดาชาวมายาที่
เป็นราษฎรสามัญทั้งหลายนั้น จะต้องถูกบังคับเกณฑ์แรงงานจากผู้ปกครองนครรัฐ ใน
ลักษณะเป็นการเก็บภาษีเป็นแรงงานแทนเงิน งานที่เกณฑ์ให้ทำส่วนใหญ่จะเป็นการทำ
ถนน และสร้างสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิหารของเทพเจ้าต่าง ๆ

ในสังคมชาวมายานั้น มีการใช้แรงงานทาสด้วย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นทาสเชลยที่
กวาดต้อนมาจากการทำศึกสงคราม แต่ก็มีทาสบางส่วนที่เกิดเพราะเป็นทาสเป็นสินด้วย
อย่างไรก็ตาม ลูกของทาสนั้นจะมีสิทธิเป็นเสรีชน เป็นผลให้จำนวนของทาสไม่มีสะสมอยู่
มากนัก

2.2 อาณาจักรทอลเทค(Toltec)

การล่มสลายของอาณาจักรมายาเมื่อประมาณ ค.ศ.900 ซึ่งสันนิษฐานว่าอาจ
เป็นเพราะผลของสงคราม โรคระบาด หรือภัยธรรมชาติ นั้น เป็นผลให้ชนเผ่าทอลเทคจาก
EC 398

ทางตะวันตกเฉียงเหนือ ได้รุกเข้ามาครอบครองดินแดนที่เคชเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรมายามาแต่เดิม และแผ่ขยายอำนาจไปทั่วเขตเม็กซิโกตอนกลาง โดยมีเมืองทอลแลน (Tollan) เป็นเมืองหลวง เนื่องจากพวกทอลเท็คมีอารยธรรมด้อยกว่าพวกมายา เมื่อเข้ามาครอบครองจึงได้สืบทอดอารยธรรมของมายาต่อไป และยังเผยแพร่อารยธรรมนี้ออกไปยังดินแดนต่าง ๆ ที่ขยายอำนาจออกไปด้วย ช่วงที่พวกทอลเท็คมีอำนาจอยู่ในดินแดนนี้ เป็นเวลาประมาณ 200 ปีตั้งแต่ศตวรรษที่ 10-11 ในยุคของพวกทอลเท็คนี้ ความรู้เรื่องการล่องและหลอมโลหะเริ่มพัฒนาขึ้นแล้ว ทำให้มีการล่องและหลอมทองแดง และทองสำริดอย่างแพร่หลาย รวมทั้งมีการค้าขายโลหะเหล่านี้ด้วย อย่างไรก็ตาม โลหะที่ได้นี้ถูกนำไปใช้เพื่อเป็นเครื่องประดับเท่านั้น ยังไม่มีการพัฒนาเครื่องมือโลหะขึ้นแต่อย่างใด อาณาจักรของพวกทอลเท็คนี้ มีลักษณะคล้ายอาณาจักรมายา คือประกอบด้วยนครรัฐต่าง ๆ ที่เป็นอิสระต่อกัน เมื่อนครรัฐเหล่านี้ต่อสู้แย่งชิงความเป็นใหญ่กันเอง ก็มีผลทำให้ต่างอ่อนแอลง ประจวบกับการเกิดโรคระบาดทำให้ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก เป็นเหตุให้ชนเผ่าชิชิเมค (Chichimec) จากทางเหนือสามารถแผ่อำนาจเข้าควบคุมดินแดนแถบนี้ไว้ได้

2.3 อาณาจักรแอซเท็ก (Aztec)

พวกแอซเท็ก เป็นชนเผ่าที่สร้างอาณาจักรแผ่ขยาย ครอบคลุมดินแดนบริเวณเม็กซิโกตอนกลางและตอนใต้ ในช่วงคริสตศตวรรษที่ 14-16 และการที่ชนเผ่านี้เรียกตัวเองว่า "เม็กซิโก" (Mexico) ทำให้ชื่อนี้ถูกนำไปใช้ตั้งเป็นชื่อประเทศเม็กซิโกในภายหลัง

หลังจากการล่มสลายของอาณาจักรทอลเท็ค ก็มีชนเผ่าต่าง ๆ หลั่งไหลกันเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณรอบ ๆ ทะเลสาบเท็กซ์โกโก ในตอนกลางเม็กซิโก เผ่าที่เข้ามาล่าสุดก็คือเผ่าแอซเท็ก ซึ่งในระยะแรกถูกบีบบังคับให้อยู่ในบริเวณที่ลุ่มน้ำขังทางตะวันตกของทะเลสาบ และยังคงส่งบรรณาการให้แก่เผ่าอื่นที่มีอำนาจมากกว่าอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลา 2 ศตวรรษ พวกแอซเท็กก็สามารถสร้างกำลังอำนาจขึ้นอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นอาณาจักรใหญ่ที่มีอารยธรรมสูง แอซเท็กได้ปรับปรุงพื้นที่ลุ่มน้ำขังโดยถมไม้ซุงลงไปจนมีพื้นฐานมั่นคง แล้วสร้างเมืองเตนอชติตแลน (tenochtitlan) ขึ้นเป็นเมืองหลวง (ปัจจุบันคือนครเม็กซิโกซิตี) และการปลูกพืชนั้นก็ใช้วิธีขุดดินจากพื้นทะเลสาบพูนขึ้นเกาะสำหรับปลูกพืช

ประเภทต่าง ๆ ได้ผลดี พวกแอสเติกยังได้สร้างสะพานเชื่อมต่อเมืองหลวง กับดินแดนภายนอก พร้อมกับขุดคลองขึ้นหลายสายทั่วเมืองหลวงเพื่อความสะดวกในการเดินทางติดต่อ และการขนส่งสินค้า ทำให้เมื่อพวกสเปนเข้ามาถึงเมืองเตน็อกติลัน ได้ขนานนามเมืองนี้ว่า "เวนิสแห่งโลกใหม่"

พวกแอสเติกได้จัดตั้งสหพันธ์ของนครรัฐขึ้น เป็นการจัดตั้งพันธมิตรทางทหาร และสร้างอาณาจักรแผ่ขยายจากดินแดนเม็กซิโกตอนกลาง ไปจนถึงบริเวณชายแดนกัวเตมาลาในปัจจุบัน และในช่วงต้นคริสตศตวรรษที่ 15 การปกครองอาณาจักรนั้นเป็นการปกครองร่วมกันของ 3 นครรัฐ ได้แก่ เตน็อกติลัน (Tenochtitlan) เท็กซโกโก (Texcoco) และแอสเตโกลโก (Atlatelco) แต่ในช่วงเวลาประมาณ 100 ปีหลังจากนั้น นครเตน็อกติลันก็สามารถยึดอำนาจการปกครองโดยเด็ดขาด และแม้ว่าตำแหน่งกษัตริย์ในบางนครรัฐจะยังมีอยู่ (เป็นนครรัฐที่ปกครองโดยระบอบกษัตริย์) แต่ก็เพียงตำแหน่งเพื่อให้เกียรติเท่านั้น ไม่ได้มีอำนาจการปกครองอย่างแท้จริง ในช่วงสุดท้ายของอาณาจักร ซึ่งเป็นยุคของกษัตริย์มอเตซุมาที่ 2 นั้น อาณาจักรแอสเติกมีแคว้นต่าง ๆ อยู่ภายใต้ความครอบครองถึง 38 แคว้น (ค.ศ. 1520) มีอาณาเขตทั้งสิ้นประมาณ 75,000 ตารางไมล์ และมีประชากรอาศัยอยู่ในอาณาจักรประมาณ 5-6 ล้านคน

2.3.1 อารยธรรมของแอสเติก

อารยธรรมบางด้านของพวกแอสเติกนั้น เป็นการสืบทอดมาจากอารยธรรมมายา เช่นการใช้อักษรภาพ บันทึกลงบนกระดาษหรือหนังสัตว์ และมีการใช้ระบบปฏิทินที่พัฒนาขึ้นมาตั้งแต่ยุคอาณาจักรมายา ในเมืองเตน็อกติลันซึ่งเป็นเมืองหลวงของแอสเติกนั้น เจริญรุ่งเรืองมากด้วยระบบการบริหารเมืองที่มีประสิทธิภาพสูง เป็นศูนย์กลางความเจริญทางอารยธรรม มีถนนขนาดใหญ่โตกว้างขวาง มีการแบ่งการขายสินค้าเป็นเขต ๆ ภายในเมือง เช่นเขตขายอาหาร เขตขายอาวุธ เขตขายเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ฯลฯ ในปี ค.ศ. 1519 ที่สเปนเข้ามาถึงเมืองเตน็อกติลัน ปรากฏว่าในเมืองมีตลาดขนาดใหญ่ ซึ่งมีผู้คนมาจับจ่ายซื้อสินค้าถึงวันละ 60,000 คน ซึ่งจัดว่าใหญ่มากเมื่อเทียบกับมาตรฐานของตลาดในยุโรปยุคเดียวกัน

2.3.2 ระบบการปกครอง

การปกครองของแอซเต็กในช่วงแรก ๆ ยังคงใช้รูปแบบของนครรัฐ ซึ่งในแต่ละนครรัฐนั้นปกครองโดยสภาแห่งนคร สภานี้จะเลือกบุคคล 2 คนขึ้นมาเป็นผู้นำ โดยคนหนึ่งเป็นผู้นำทางทหาร ทำหน้าที่แม่ทัพในยามสงคราม และดูแลความสงบเรียบร้อยในยามปกติ ส่วนอีกคนหนึ่งเป็นผู้นำด้านพลเรือน มีหน้าที่จัดเก็บภาษี และจัดสรรที่ดินให้แก่ผู้ต้องการครอบครอง อย่างไรก็ตามก่อนที่สเปนจะเข้าไม่นาน ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อผู้นำฝ่ายทหารได้เข้ายึดอำนาจการปกครองทั้งหมดมาจากสภาแห่งนคร และสถาปนาตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์ของเตซุมาทิ 2 (Montezuma II) และขณะเดียวกันก็เข้าคุมอำนาจการปกครองเหมือนนครรัฐอื่น ซึ่งเดิมรวมตัวกันในรูปแบบของสมาพันธ์เอาไว้ได้อีกด้วย

2.3.3 โครงสร้างทางสังคม

สังคมแอซเต็กแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือชนชั้นสูง สามัญชน และทาส โดยที่ชนชั้นสูงได้แก่ชนชั้นปกครองและผู้นำทางทหาร ส่วนสามัญชนจะมี 2 ระดับคือระดับสูง (macoatlán) ซึ่งจะได้สิทธิในที่ดิน 1 แปลงตลอดชีวิต เพื่อใช้สร้างที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร ส่วนระดับต่ำ (Tlalmam) นั้น จะไม่ได้รับอนุญาตให้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และจะต้องอยู่ในฐานะผู้เช่าที่ดินทำกินไปตลอด

สำหรับพวกทาสนั้นถ้าตกเป็นทาสเพราะเป็นหนี้สิน ก็จะมีระยะเวลาที่จะสิ้นสุดความเป็นทาสโดยไม่ต้องเป็นทาสไปตลอดชีวิต และยังสามารถจ่ายเงินไถ่ถอนกลับเป็นเสรีชนได้ด้วย

2.3.4 ระบบการศึกษา

ในอาณาจักรแอซเต็ก พ่อแม่มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาความพร้อมทางร่างกายของเด็ก และให้การศึกษาอบรมในเบื้องต้น ทั้งนี้โดยที่การเลี้ยงดูจะต้องเป็นไป

ความแบบที่กำหนด เช่นปริมาณอาหาร ตารางเวลาการออกกำลังกาย เป็นต้น ส่วนการศึกษา
ในระบบนั้น แอสเต็กแบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ประเภทคือ

-Calmeac อยู่ในเมืองหลวง เป็นโรงเรียนของลูกชนชั้นปกครอง พระ
ทวาร และพ่อค้าการศึกษาในโรงเรียนนี้มุ่งให้ผู้สำเร็จออกไป ได้ทำหน้าที่ด้านบริหารราช
การ เป็นพระ หรือเป็นทวารในตำแหน่งสูง เด็กจะเข้าเรียนตั้งแต่อายุ 15-22 ปี โดยมีวิชาที่
ศึกษาเช่น คาราศาสตร์ คณิตศาสตร์การอ่านปฏิทิน วิชาทหาร เป็นต้น โรงเรียนประเภทนี้มี
ทั้งโรงเรียนสำหรับนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย ซึ่งจะมีการแยกจากกันโดยเด็ดขาด และ
นักเรียนหญิงนั้นจะมีจัดวิชาให้เหมาะสมกับการทำหน้าที่ทางสังคมของเพศหญิง

-TelpochoaH เป็นโรงเรียนประเภทที่มีแพร่หลายที่สุด และจะมีอยู่ 1 แห่งใน
แต่ละเขตของเมืองหลวงเสมอ เมื่ออายุครบ 12 ปี ลูกของชาวนา และช่างฝีมือจะต้องเข้า
โรงเรียนประเภทนี้ ไปจนกระทั่งอายุครบ 22 ปี การสอนจะเน้นไปที่การสร้างให้เป็นข้าราชการ
และทหารที่ดี โดยหลักการนี้จึงมีการฝึกความอดทนทางกายที่เพิ่มระดับความยากขึ้น
เรื่อยเพื่อให้นักเรียนแข็งแรง นอกจากนั้น ก็มีการฝึกให้รู้จักการสู้รบ ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษา
ในด้านนี้จะได้ตำแหน่งในกองทัพตามความสามารถ

-Cuicaloo เป็นโรงเรียนทั่วไปที่เยาวชนทั้งหญิงและชายจะไปเรียนได้ โดยที่
การเรียนจะเน้นไปที่การร้องเพลง การเต้นรำ และพิธีทางศาสนา

2.3.5 ชีวิตเศรษฐกิจ

การทำกรเกษตร เป็นกิจกรรมเศรษฐกิจหลักของชุมชน โดยที่จะถือว่าผู้อยู่
ในชุมชนร่วมกันเป็นตระกูลเดียวกัน(คล้ายกับจีนซึ่งคนในชุมชนเดียวกันจะใช้แซ่เดียวกัน)
และถือว่าที่ดินเป็นของส่วนรวม โดยจะมีคณะกรรมการชุมชนทำหน้าที่จัดแบ่งที่ดิน
สำหรับใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ที่ดินส่วนหนึ่งจะถูกกันไว้เพื่อการผลิตอาหารให้ฝ่าย
ศาสนา เจ้าหน้าที่ และสำรองเป็นเสบียงยามสงคราม แรงงานสำหรับใช้ทำการผลิตในที่ดิน
ส่วนนี้ก็คือทาส หรือสามัญชนที่ยอมมาทำงานแทนการเสียภาษี สำหรับที่ดินส่วน
ที่เหลือนั้น จะจัดสรรให้แก่หัวหน้าครอบครัวแต่ละคนตามความเหมาะสม โดยกรรมสิทธิ์ที่
ได้รับการจัดสรรแล้วสามารถคดทอดไปยังลูกชายได้ ถ้าหากหัวหน้าครอบครัวเสียชีวิตลง
แต่ถ้าหากไม่มีลูกชาย หรือที่ดินถูกปล่อยว่างไม่ได้ใช้ทำประโยชน์เกิน 2 ฤดูเก็บเกี่ยวติดต่อกัน

กัน ที่ดินนั้นก็จะตกเป็นของชุมชนเพื่อนำมาจัดสรรใหม่   ในด้านการค้านี้ พวก
แอสเต็กทำการค้ากว้างขวางกว่าพวกมาฮาและทอลเท็ค ทั้งนี้เพราะฝ่ายบริหารของอาณาจักร
แอสเต็ก ให้การสนับสนุนและคุ้มครองพ่อค้าเป็นพิเศษ และอาชีพพ่อค้าก็ได้รับการ
ยกย่องว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติอีกด้วย สำหรับสินค้าที่ซื้อขายกันนั้นส่วนใหญ่จะเป็นงานช่าง
ฝีมือของแต่ละหมู่บ้าน เช่นผ้า เครื่องจักสาน ถ้วยชามดินเผา แต่การขนส่งนั้นทำได้ง่าย
ยากลำบากเนื่องจากพวกแอสเต็กยังไม่รู้จักใช้สัตว์พาหนะ การขนส่งต้องใช้วิธีให้คนแบก
สินค้าไว้บนหลัง เดินเท้าไปเป็นกลุ่มเพื่อค้าขายระหว่างชุมชนต่อเนื่องกันไปเป็นทอด ๆ
ทั้งนี้โดยที่ศูนย์กลางการค้าที่ใหญ่ที่สุดนั้นก็คือนครเตน็อกติสัน

3. คนพื้นเมืองในเขตอเมริกาใต้

ในเขตทวีปอเมริกาใต้นั้น คนเผ่าพื้นเมืองที่มีอารยธรรมสูงมีแต่เพียงชาวอิน
คา ซึ่งมีอาณาเขตครอบครองกว้างขวางอยู่ในบริเวณที่เป็นประเทศเปรูในปัจจุบัน นอกจาก
พวกอินคาแล้ว คนพื้นเมืองในเขตนี้ยังก่อนข้างป่าเถื่อนและดุร้าย มีการพัฒนาทางอารย
ธรรมน้อยมาก

3.1 อาณาจักรอินคา(Inca)

คำว่า"อินคานั้นเป็นชื่อที่พวกสเปนในยุคบุกเบิก ใช้เรียกชนพื้นเมืองใน
ทวีปอเมริกาใต้เผ่า เกชา(Quecha) โดยคำนี้ในภาษาพื้นเมืองแปลว่าราชาหรือเจ้าชาย ชาว
อินคานั้นเดิมเป็นเผ่าชนเล็ก ๆ อาศัยอยู่ในบริเวณที่ราบสูงตอนใต้ในประเทศเปรูปัจจุบัน
ประมาณปี.ศ.1100 ชนเผ่านี้ได้เคลื่อนย้ายเข้ามายังหุบเขากัชโก(Cuzco)อันอุดมสมบูรณ์
และในระยะเวลาประมาณ 300 ปีหลังจากนั้น ก็ได้เข้าโจมตี ยึดครอง และบังคับให้ชนเผ่า
อื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงส่งบรรณาการให้ นอกจากอาณาจักรอินคาจะขยายออกไปโดยใช้กำลัง
แล้ว ก็ยังมีชนเผ่าอื่นขอเข้ามาสวามิภักดิ์ด้วย เพราะเห็นว่าชนเผ่านี้มีสภาพชีวิตที่ดีกว่า
ในระยะแรก ๆ การแผ่ขยายอาณาจักรของอินคายังมีไม่มากนัก จนถึงปี.ศ.1493-1525 ผู้
ปกครองอินคาในยุคนั้นได้เริ่มการแผ่ขยายอำนาจออกไปอย่างกว้างขวาง ทำให้อาณาเขตที่
อยู่ใต้การปกครองของอินคา ขยายออกไปจากเมืองกัชโก ซึ่งเป็นเมืองหลวงประมาณ 400

กิโลเมตรตามแนวเหนือ-ใต้ และประมาณ 800 กิโลเมตรตามแนวตะวันออก-ตะวันตก ทั้งนี้มีผู้ประมาณว่าอาณาจักรอินคาอันกว้างใหญ่ไพศาลในยุคนี้ มีประชากรอยู่ระหว่าง 3.5-16 ล้านคน

8.1.1 สภาพสังคมและการปกครอง

วิธีการปกครองของอินคาเป็นระบบรวมอำนาจอยู่ที่ศูนย์กลาง ตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่เมืองหลวงของอาณาจักรคือ นครคัชโกซึ่งมีประชากร ราว 100,000 คน และเมื่ออาณาจักรขยายกว้างออกไป ก็ได้มีการตั้งอุปราช และตั้งคณะที่ปรึกษา 4 คน รวมทั้งผู้รับผิดชอบในการติดต่อสื่อสารกับดินแดนที่อยู่ห่างไกล เพื่อให้สามารถดูแลปกครองได้อย่างทั่วถึง ในยุคที่แผ่ขยายอำนาจออกไปสูงสุดนั้น อาณาจักรอินคามีระบบการเมืองการปกครองที่ก้าวหน้ายิ่งกว่าชนพื้นเมืองเผ่าอื่นใดในทวีปอเมริกา โดยที่อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของกษัตริย์อินคาซึ่งในการบริหารอาณาจักรนั้น ได้แบ่งย่อยเขตการปกครองเป็น 4 เขตหรือมณฑล แต่ละมณฑลมีข้าหลวงแทนพระองค์ของกษัตริย์เป็นผู้ดูแล รองจากมณฑลไปจะแบ่งย่อยลงเป็นกลุ่มชาติตระกูล ซึ่งแต่ละกลุ่มมีหัวหน้าเป็นผู้ดูแลอย่างน้อยคนละ 100 ครอบครัว สำหรับหน่วยปกครองย่อยที่สุดนั้นเป็นระดับหมู่บ้านหัวหน้าหมู่บ้านรับผิดชอบดูแล 10 ครอบครัว ผู้ปกครองระดับล่างสุดนี้มีหน้าที่ดูแลทั่วไป และหากมีกรณีพิพาทขึ้น ก็จะทำการพิพากษาในชั้นต้น และถ้ายังไม่ยุติก็จะต้องเสนอเป็นลำดับขั้นขึ้นไปจนถึง"อินคา" หรือกษัตริย์ ซึ่งเป็นผู้พิพากษาสูงสุด

8.1.2 ชีวิตเศรษฐกิจ

อาณาจักรอินคา มีการทำการเกษตรเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญ โดยผลิตผลทางการเกษตรของอาณาจักรได้มาจากแรงงานของเกษตรกรหลายล้านคน ที่อาศัยอยู่ในแถบเทือกเขาแอนดีสและทำการเกษตรเลี้ยงชีพต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน โดยที่ในระหว่างช่วงเวลานั้น ก็ได้มีการคิดค้นปรับปรุงวิธีการเพิ่มผลิตผล เพื่อให้สามารถรองรับการเพิ่มขึ้นตลอดเวลาของประชากรจนเป็นเขตที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดของเขตนี้ได้

ชนิดของพืชที่ปลูกในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งนั้น ส่วนใหญ่ขึ้นกับภูมิอากาศซึ่งกำหนดได้จากระดับความสูงของพื้นที่ เช่นในระดับสูงเกิน 12,000 ฟุตเหนือระดับน้ำทะเลนั้น จะมีพืชที่ปลูกได้น้อยชนิดมาก พืชหลักที่ปลูกจึงได้แก่มันฝรั่งเป็นหลัก ในขณะที่เขตชายฝั่งทะเลซึ่งอบอุ่นนั้น จะปลูกข้าวโพดเป็นพืชหลัก เนื่องจากการปลูกพืชต่างชนิดกันไปในแต่ละเขต ทำให้มีการแลกเปลี่ยนพืชผลซึ่งกันและกันเป็นประจำ และเขตที่เป็นภูเขาสูงสามารถมีพืชเขตร้อน เช่นมันฝรั่ง ถั่ว พริก มะเขือเทศ และอาโวคาโด บริโภคได้อย่างไรก็ตามการค้าพืชผลเหล่านี้จะอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่อย่างเข้มงวด

ในการทำการเกษตรนั้น ชาวอินคาไม่มีเครื่องมือโลหะช่วยเลย อาศัยเพียงแรงคนในการขุดดินและพรวนดินเท่านั้น การที่จะเพิ่มผลผลิตสนองความต้องการได้สม่าเสมอจึงจำเป็นต้องอาศัยสิ่งอื่นเป็นเครื่องช่วย ซึ่งได้แก่เครือข่ายของระบบชลประทานอันมีประสิทธิภาพและระบบการปลูกพืชแบบขั้นบันไดตามเชิงเขาที่ใช้เวลานับ 100 ปีในการคิดค้นและพัฒนาขึ้นโดยชาวอินคาเอง จุดมุ่งหมายของการคิดค้นนี้ก็เพื่อขยายการเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นกับประชากรที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา ระบบชลประทานในบางเขตนั้นมีระยะทางยาวหลายไมล์ และครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด โดยมีการปลูกพืชแบบขั้นบันได เชื่อมต่อกับระบบชลประทานเหล่านี้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการมีฤดูแล้งที่ยาวนาน ทำให้ชลประทานเป็นสิ่งจำเป็น ในขณะที่ระบบปลูกพืชแบบขั้นบันไดก็จำเป็นในด้านการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก และลดการพังทลายของดิน การจัดทำและบำรุงรักษาระบบดังกล่าวเหล่านี้ จึงถือเป็นงานสาธารณะที่ทุกคนต้องช่วยกันทำ โดยฝ่ายปกครองจะดำเนินการเกณฑ์แรงงาน และคอยควบคุมอย่างเข้มงวด

เมื่อถึงฤดูกาลเพาะปลูก ผู้นำประจำท้องถิ่นจะเกณฑ์แรงงานทั้งหญิงและชายมาทำงานในที่ดินของรัฐและของฝ่ายศาสนา โดยจะมีการจัดเลี้ยงหลังจากการทำงานร่วมกันอย่างสนุกสนาน หลังจากงานชิ้นแรกคือการเตรียมดินเสร็จสิ้น แรงงานเหล่านี้จะกลับไปทำการเกษตรในที่ดินของแต่ละครัวเรือน โดยคนในชุมชนจะช่วยกันทำเช่นกัน การเกณฑ์แรงงานจะทำเป็นรอบ เมื่อถึงเวลาต้องใช้แรงงานในแต่ละประเภท โดยที่รอบสุดท้ายนั้นก็ถือการเก็บเกี่ยว สำหรับพืชผลที่ได้นั้น จะถูกนำไปเก็บไว้ทั้งในวังหลวงของรัฐ วังนาง

ของฝ่ายศาสนา และผู้จ้างของแต่ละครัวเรือน ซึ่งในยามที่อาหารขาดแคลน ก็จะมีการแจกจ่ายผลผลิตที่เป็นอาหาร ให้แก่คนทั่วไปที่ขาดแคลน สำหรับในด้านการเลี้ยงสัตว์นั้น นักโบราณคดีสันนิษฐานว่าชนเผ่าอินคา เป็นพวกแรกในทวีปอเมริกาที่รู้จักนำสัตว์มาเลี้ยงไว้เพื่อใช้งาน ซึ่งสัตว์เลี้ยงในเขตของพวกอินคาที่สำคัญได้แก่ ลามา อัลปากา ชูกร และเป็ด

ลามานั้นเป็นสัตว์รูปร่างคล้ายอูฐ แต่มีขนาดเล็กกว่า และมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะใช้บรรทุกของเดินทางในเขตเขาสูงที่ขาดแคลนทั้งน้ำและหญ้า แต่ข้อเสียของมันคือที่ใช้บรรทุกได้ครั้งละไม่มากนัก นอกจากนี้จะเลี้ยงลามามาไว้เพื่อใช้บรรทุกของแล้ว ชาวอินคา ยังใช้ขนลามามาในการทอผ้า ทั้งยังเป็นสัตว์สำคัญที่ใช้ในพิธีบูชาอัญตอเทพเจ้าด้วย ส่วนอัลปากานั้นเลี้ยงไว้เพื่อใช้ขนในการทอผ้าเพียงประการเดียว

การประกอบอาชีพของแต่ละครอบครัวขึ้นกับคำสั่งของผู้ปกครอง เช่นอาจมีการสั่งลงมาว่าเกษตรกรควรปลูกพืชใด เมื่อใด และควรเก็บเกี่ยวเมื่อใด โดยรัฐจะเป็นผู้จัดหาเมล็ดพันธุ์ และเครื่องมือเพาะปลูกมาให้ หรือในกรณีของพวกช่างฝีมือนั้น ก็จะต้องรอคำสั่งจากรัฐ ว่าจะต้องทำงานชนิดใด

8.1.8 แรงงาน

พวกอินคามีกฎเกณฑ์ว่า ทุกครัวเรือนจะต้องเฉลี่ยแบ่งงานกันทำอย่างเท่าเทียม และจะมีกำหนดงานให้สมาชิกของแต่ละครัวเรือนโดยถือเอาอายุและความสามารถเป็นเกณฑ์ ผู้ที่จะได้รับการยกเว้นไม่ต้องทำงานก็คือผู้ที่อายุต่ำกว่า 25 ปี และอายุเกิน 50 ปีขึ้นไป

อย่างไรก็ดี สามัญชนยังคงมีเวลาส่วนตัวมากเพียงพอ ที่จะทำการเกษตรของตนเองได้ แม้จะต้องถูกเกณฑ์ไปใช้ทำงานต่าง ๆ เช่น ก่อสร้างวิหารเทพเจ้าต่าง ๆ สร้างถนน สะพาน และทำงานในโรงงานทอผ้า เครื่องปั้นดินเผา เหมืองทองและเงิน ตลอดจนถูกเกณฑ์เป็นทหารก็ตาม